

Nationale Buitenlesdag 2025

Middenbouw

10^e
editie!

kro^oncrv

DE NATIONALE

BUITENLESDAG

ivn natuur
educatie

Nationale Buitenlesdag 2025

Vier de 10e editie!

Op dinsdag 8 april 2025 is het feest, want de Nationale Buitenlesdag van IVN Natuureducatie bestaat 10 jaar! Een dag waarop scholen door het hele land de klaslokalen verruilen voor de frisse lucht op het schoolplein. Buitenlessen zijn niet alleen gezond en leuk, maar ook effectief: kinderen bewegen meer, zijn geconcentreerder en ontwikkelen een actievere werkhouding. Niet voor niets blijkt uit het onderzoek van DUO dat leerkrachten graag 25% van de lestijd buiten zouden spenderen. IVN helpt leerkrachten daar graag mee op weg.

Thema: het geheim van de Natuurbende

Voor deze speciale editie schreef Marjolein van der Gaag *het geheim van de Natuurbende*, een spannend kinderboek over een groep kinderen die hun buurt groener maakt. Dit boek vormt de inspiratie voor dit lespakket, waarmee leerlingen leren hoe ze zelf een verschil kunnen maken voor de natuur. Rekenen, taal en natuur komen allemaal samen in een buitenles boordevol avontuur!

Over IVN Natuureducatie

IVN zet zich in om natuurbeleving voor iedereen toegankelijk te maken. Met projecten zoals de Buitenlesdag en het nieuwe lespakket, maar ook met onze groene schoolpleinen aanpak en onze vele groene vrijwilligers, inspireren we scholen om van het schoolplein een levendig buitenlokaal te maken. Samen werken we aan een groenere, gezondere toekomst.

Opening door Boswachter Tim

Deze dag wordt weer feestelijk geopend door boswachter Tim van de KRO-NCRV. Klik op het filmpje om de dag te starten en ontdek hoe jouw klas ook kans maakt op een les van boswachter Tim!

De Natuurbende

Vorbereiding

Lees zelf vooraf het voorleesfragment *Tegels en stenen* (bijlage 1) uit het boek *het geheim van de natuurbende*. Het fragment gaat over het gebrek aan ruimte voor de natuur in de stedelijke omgeving. In deze buitenles gaan de leerlingen in kaart brengen hoe dit van toepassing is op hun plein of in de schoolomgeving. Bepaal vooraf of het plein of de schoolomgeving hiervoor het meest geschikt is. Hopelijk zijn ze zo enthousiast geworden om iets voor de natuur in hun eigen leefomgeving te betekenen dat ze ook een natuurbende starten!

Zorg voor een plattegrond van de gekozen locatie. Via de website www.perceelloep.nl kun je eenvoudig aan een plattegrond van het schoolplein of de schoolomgeving komen (doormiddel van een screenshot).

Kerdoelen

41

49

50

Doelen

- De leerlingen kennen de verschillende betekenissen van het woord bende
- De leerlingen kunnen de verschillende ondergronden op hun plein of de schoolomgeving in kaart brengen op een plattegrond
- De leerlingen oefenen met het werken met een legenda
- De leerlingen kunnen van verschillende ondergronden aangeven wat de natuurwaarde is

Benodigheden

- Geprint voorleesfragment en illustraties (Bijlage 1 en 2)
- Geprinte plattegrond per groepje van 3 of 4 leerlingen
- Kleurpotloden
- Clipboards (optioneel)

De Natuurbende

Introductie

Lees de leerlingen (liefst buiten op het plein) het leesfragment: *Tegels en stenen* (bijlage 1) voor. Toon ook de illustratie met de omgevallen boom op het plein ter verduidelijking van het fragment.

Bespreek met de leerlingen in hoeverre de omgeving overeenkomt met de omgeving in het verhaal. Is hier ook voornamelijk steen, tegels, huizen, wegen en weinig groen? Voelen de leerlingen net als meester Vincent ook verdriet als ze hier aan denken? Waarom wel, waarom niet?

Optioneel

Toon de afbeelding met hierop een voetbalkooi in een versteende omgeving. Ziet hun eigen omgeving er vergelijkbaar uit?

Het leesfragment eindigt met de vraag van een leerling: wat kunnen wij doen?

Hebben de leerlingen een idee wat je kunt doen om de omgeving van de school of wellicht het schoolplein zelf te vergroenen? In het boek besluiten de leerlingen een 'Natuurbende' op te richten, maar wat is een bende precies?

Sta stil bij de verschillende betekenissen van het woord bende.

De kinderen van de Natuurbende in het boek gaan midden in de nacht stiekem op pad en verruilen tegels voor planten. Kan dit schoolplein ook wel een handje van de Natuurbende gebruiken?

Betekenis 'bende'

ben·de (*de; v(m)*; meervoud: benden, bendes)

1. Groep misdadigers: een bende dieven; jeugdbende
2. Onordelijk geheel; = rotzooi: haar kamer was één grote bende

Sluit je aan bij de Natuurbende!

Willen de leerlingen de natuur ook een handje helpen? Zullen we samen een Natuurbende vormen? Hoe zullen we onze Natuurbende noemen? Laten we van start gaan!

Op zoek naar de Natuurbende

Tijd om op onderzoek te gaan op het schoolplein of in de schoolomgeving!

Leg uit dat de leerlingen straks in groepjes met een plattegrond in kaart gaan brengen wat de ondergrond op het plein of in de schoolomgeving is. Wat is een ondergrond en aan wat voor soorten kun je denken? De verschillende ondergronden kunnen ze op de plattegrond intekenen en voorzien van een kleur. Doormiddel van een legenda kunnen ze aangeven welke kleur voor welke ondergrond staat. Weten de leerlingen wat een plattegrond en legenda zijn?

Als de leerlingen klaar zijn met het invullen van de plattegronden roep je ze samen en bespreek je wat ze gedaan hebben. Welke ondergronden hebben ze gevonden en welke ondergrond is het meest vertegenwoordigd? Is dit een natuurlijk ondergrond of een onnatuurlijke?

De Natuurbende

Zijn ze toevallig ook 'bende' tegengekomen op het plein? En wat voor bende? Leg uit dat ze nu op zoek gaan naar de 'bende' bij hen op het plein of in de schoolomgeving. Je kunt hier denken aan rommelige hoekjes met bladeren, losliggend zand uit de zandbak, maar ook zwerfafval of een stuk met woekerend onkruid.

Laat de leerlingen op de plattegrond in kaart brengen waar ze de bende allemaal vinden en wat voor bende het is. Dit tekenen ze in op de juiste plek op de plattegrond en verwerken ze in hun legenda.

Laat de leerlingen vervolgens kort vertellen wat voor bende ze allemaal in kaart hebben gebracht. Hebben ze allemaal hetzelfde idee over bende of zijn er verschillen? Wanneer is bende wenselijk en wat voor bende is nooit wenselijk? Zal iedereen hier op dezelfde manier naar kijken?

Een bende kan rommelig ogen of slordig zijn,, maar het is er niet voor niks. Een stoffig hoopje bladeren heeft wel degelijk nut en ook een stuk waar het onkruid flink groeit is belangrijk. Door onze ogen (vaak) een bende, voor sommige dieren van levensbelang. Egeltjes zoeken graag een hoopje bladeren op om in te slapen, vogels eten de insecten die op onkruid afkomen. Zonder een beetje 'bende' in de schoolomgeving dus ook geen egeltjes of vogeltjes!

Afsluiting

Zijn er plaatsen op het plein of in de schoolomgeving die wel wat hulp van jullie Natuurbende kunnen gebruiken? En wat zou jullie Natuurbende kunnen doen? Denk bijvoorbeeld aan: het aantal tegels verminderen, extra beplanting aanbrengen of bijvoorbeeld rommelhoekje met losse bladen creëren. Optioneel kun je de leerlingen Natuurbende-actieposters laten maken om aandacht te vragen voor de natuur en/of om te laten zien wat zij willen doen voor de natuur. Laat ze deze posters ondertekenen met 'De Natuurbende'.

Zijn ze enthousiast geworden om zelf ook als Natuurbende actief te zijn, dan kun je met de leerlingen zaadbommen gaan maken en verspreiden in de schoolomgeving. Zie hiervoor het recept voor zaadbommen.

Verrijking

Zaadbommen maken

Zijn de leerlingen enthousiast geworden om zelf als natuurbende actief te zijn, dan kun je met de leerlingen zaadbommen gaan maken en verspreiden in de schoolomgeving. Zie hiervoor het recept voor zaadbommen in bijlage 3.

Schrijfpdracht

Laat de leerlingen een brief schrijven naar de directie van de school of burgemeester met hun ideeën om als Natuurbende de natuur meer ruimte te geven op het schoolplein of in de schoolomgeving. Laat ze hiervoor concrete ideeën bedenken zoals bijvoorbeeld een aantal tegels wippen, extra beplanting aanbrengen, een rommelhoekje aanleggen of het gras later maaien. Is het plein al groen, dan kunnen jullie kijken wat er nog beter kan of kun je ideeën bedenken voor de schoolomgeving. . Laat ze in de brief duidelijk maken wat ze onderzocht hebben, wat hun suggesties zijn voor verbetering en wat ze hiervoor precies nodig hebben. Laat hen de brief ondertekenen met 'de Natuurbende'.

Op zoek naar symmetrie

Wie weet wat symmetrie is? Bespreek dit met leerlingen.

Als je denkt aan de natuur, dan denk je misschien niet aan iets wat er heel netjes uit ziet (een bende). En al helemaal niet aan iets wat er symmetrisch uit ziet. Als je bijvoorbeeld kijkt naar een boom, dan is deze meestal bepaald niet symmetrisch. En toch kun je in de natuur juist wel heel veel symmetrie ontdekken. Bestudeer bijvoorbeeld is een boomblad of een bloem. Hierin kun je vaak diverse vormen van symmetrie ontdekken. Beslist het tegenovergestelde van een bende! Bladeren hebben vaak 1 spiegellijn, bloemen hebben vaak ook draaisymmetrie (denk bijvoorbeeld aan een madeliefje of een klaverblad). Laat de leerlingen op het plein op zoek gaan naar vormen van symmetrie in de natuur. Spreek duidelijk af of de leerlingen iets dat ze gevonden hebben mogen plukken of meenemen of dat het juist op zijn plek moet blijven.

Wat hebben de leerlingen voor mooie symmetrie ontdekt?

Optioneel kun je de leerlingen een half blad geven dat ze opplakken op een vel papier. Hiervan moeten ze dan de ontbrekende helft aanvullen door deze in te tekenen.

Voorleesfragment Tegels en stenen

Tegels en stenen

Tijdens de les moet Levi telkens weer denken aan de omgewaaide boom op het schoolplein. Hij dacht altijd dat die reusachtige boom enorm sterk was! Meester Vincent had nog gezien dat er boven in de iep echt een nest was gemaakt. Die arme vogeltjes zijn nu hun veilige huisje kwijt.

Levi staart uit het raam. Niemand in de klas heeft zin om te lezen, en meester Vincent merkt het ook. Hij zucht diep en zegt: 'Leg die tekst maar even weg, jongens. Ik wil ergens met jullie over praten.'

Meester Vincent gaat op het tafeltje voor het digibord zitten. Hij kijkt ernstig. De hele klas is stil. Iedereen voelt aan dat de meester nu geen grapjes gaat maken.

'Ik ben vandaag een beetje verdrietig,' zegt de meester dan.

'Komt dat door de omgevallen boom?' vraagt Levi.

'Door de boom, maar ook door iets anders.' Meester Vincent zucht opnieuw.

'Jongens, het probleem is dat onze stad veel te veel uit steen bestaat,' vertelt hij. 'En daardoor wordt het heel erg warm. Neem nu ons schoolplein.'

Levi knikt. De enige fijne plek op het schoolplein was in de schaduw van de grote boom. En die is er nu niet meer. Hij denkt weer aan de vogeltjes en ook aan het egeltje dat ze eerder deze week vonden. Dat miste struiken om in te schuilen tegen de felle zon. De egel was bijna uitgedroogd en de dierenambulance moest komen om hem te helpen.

De meester is nog niet uitgepraat. 'Het is niet alleen voor ons te warm; voor alle dieren is het ook veel te heet. En vogels, bijen en vlinders hebben helemaal niets aan al die tegels en stenen.'

Dat snapt Levi wel. Een bij wil geen stenen, maar bloemen.

'Natuurlijk is het belangrijk dat jullie leren rekenen en lezen. Maar jullie moeten ook andere dingen weten,' gaat de meester verder. 'We moeten met z'n allen goed voor de stad en al haar bewoners zorgen. Daarvoor zijn veel meer bomen, struiken, planten en bloemen nodig.'

Iedereen is stil. Meester Vincent nu ook. Levi steekt zijn vinger op. 'Is er ook iets wat wij kunnen doen?'

De meester glimlacht. 'Jazeker, overal is nog wel plaats voor extra bloemen en planten. Gewoon thuis in de tuin of op het balkon, maar ook op het schoolplein.. Alle beetjes helpen!'

Even later...

Levi slentert na schooltijd met Samir en Zoë door de wijk. Ineens blijft hij staan.

'Luister, ik heb een plan,' zegt Levi opgewonden. 'Laten we op allerlei plekken tegels eruit halen en er planten voor in de plaats zetten.'

Samir schudt zijn hoofd. 'Hartstikke leuk hoor, overal die tegels eruit halen. Maar niet iedereen gaat dat zomaar goed vinden.'

Maar Levi laat zich niet zo snel uit het veld slaan. Zijn ogen schitteren als hij zegt: 'Daarom doen we het ook 's nachts.'

Langzaam beginnen Samir en Zoë nu ook te knikken.

‘Ja, natuurlijk! Wat een goed idee,’ grijnst Samir. ‘Ik heb er nu al zin in.’

Een paar dagen later...

‘Hé jongens, kom hier eens kijken!’

Meester Vincent staat met een grote glimlach naar hen te zwaaien. Levi rent samen met Samir en Zoë het schoolplein op. Natuurlijk had hij geweten dat de meester direct zou zien wat ze ‘s nachts hadden gedaan. Nadat ze in een aantal tuinen tegels hadden verwisseld voor planten, had Zoë voorgesteld om naar het schoolplein te gaan. Dat was een goed idee geweest. Waar vroeger de boom stond, hadden ze nu planten in de grond gestopt.

‘Dit is toch fantastisch!’ lacht de meester. Ook juf Fleur komt erbij staan, net als een paar kinderen uit een andere klas.

‘Wie heeft dit nou gedaan?’ vraagt de juf.

Meester Vincent haalt zijn schouders op. ‘Ik heb geen idee, maar ik vind het geweldig. Ik denk dat er stiekem een Natuurbende bezig is.’

Levi glimlacht. De Natuurbende – zoals de meester hen noemde – klinkt eigenlijk best cool. Alleen moet de bende nog veel groter worden. Er moeten nog véél meer bomen en planten bij, voor de mensen én voor de dieren.

Hopelijk willen veel meer kinderen zich aansluiten bij de Natuurbende!

Bijlage 2

Illustraties uit het geheim van de Natuurbende

Bijlage 2

Illustraties uit het geheim van de Natuurbende

Bijlage 2

Illustraties uit het geheim van de Natuurbende

Bijlage 2

Illustraties uit het geheim van de Natuurbende

Bijlage 3

Recept zaadbommen

Stappenplan

1

Doe de potgrond, het kleipoeder en de zaadjes in een bak en meng alles goed door elkaar.

2

Voeg steeds kleine beetjes water toe, net zolang tot je een kneedbare bol hebt. Kijk uit dat je niet teveel water toevoegt, dan wordt het mengsel te nat en kun je er geen bolletjes van maken!

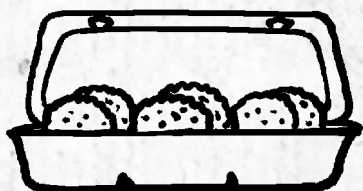
3

Draai van het mengsel kleine bolletjes met je handen, ongeveer zo groot als een pingpongbal.

4

Stop de zaadbommetjes in de eierdoos, zodat je ze makkelijk kunt meenemen. Laat de zaadbommen een nachtje drogen.

5

Neem de doos mee naar een plek die wel wat opfleuring kan gebruiken. Gooi de zaadbommetjes op een kaal stukje grond. Doe dit alleen niet in een natuurgebied. Maar bijvoorbeeld in je tuin, of die van de burenen!

Help de wilde bij!

Het gaat niet goed met de wilde bij. Heel veel soorten worden bedreigd. Wil jij de wilde bij helpen? Kies dan voor zaadjes van deze bloemen:

Groot kaasjeskruid • Boekweit • Dille • Gele mosterd • Goudsbloem • Groot kaasjeskruid • Grote kattenstaart • Juffertje in het groen • Klaproos • Komkommerkruid • Korenbloem • Koriander • Lavendel • Phacelia • Sint Janskruid • Veldsalie • Zomeraster • Zonnebloem

Benodigdheden

- Twee handen potgrond
- Twee handen kleipoeder (bentoniet, bijvoorbeeld te koop bij een tuincentrum)
- Een klein handje (biologisch) bloemenzaad van één- of tweejarige wilde planten
- Emmer of bak
- Lege kleine eierdoos (6 stuks)
- Water

